

KOKEMÄKI**KOTKA**

KULTTUURIHISTORIALLINEN SELVITYS

KOTKAN TILAN VAIHEET

Kotkan tila on yksi Kouvatsan alkuperäisistä taloista, yksinäisperintötalo N:o 1, RN:o 1:3. Tila on kuntajaotuksellisesti sijainnut Loimaan kihlakunnassa, Huittisten pitäjässä ja sen Kouvatsan kunnassa. Kouvatsan kunta on v 1969 liitetty Kokemäkeen.

Kotkan tilasta (yksinäistalo) on varhaisissa asiakirjoissa käytetty myös nimeä Kotkainen. Suomen asutuksen yleisluettelosta löytyy merkintä Kotkasta vuodelta 1621. Talo lienee syntynyt viimeistään 1500-luvun loppupuolella.

Porin läänin kartassa vuodelta 1719 talo on esitetty nimellä Kåckås.

Vuoden 1719 Porin läänin kartta. Sääksjärvi ja sen pohjoisrannalle kuvattu Kotkan talo (Kåckås) punaisen suorakaiteen sisällä.

Tila esiintyy maanjakokartoilla jo v 1878 lopetetussa isojaon täydennyksessä, jolloin kartalta voidaan todeta, että tilan talouskeskus on jo tuolloin sijainnut osapuilleen nykyisellä paikallaan.

Isojaon täydennyskartta 1878

Seuraavan kerran tila esiintyy kartoilla lohkomisessa v 1913, jolloin tilasta on lohottu Lähdeniemen tila, mutta muuten Kotkan tila on jäänyt suurin piirtein entiseen kokoonsa. Lohkomistoimitusta varten on mitattu uusi kartta, josta jo näkyvät selvästi tilan talouskeskus, pellot ja tiestö. Talouskeskuksen rakennuksista nykyisellä paikallaan ovat jo useat rakennukset. Ainakin päärakennus ja navetta ovat nykyisellä paikallaan. Koko rantakaavoitettava alue on vielä silloin kuulunut Kotkan tilaan. Tässä vaiheessa tilan omistajaksi on merkitty Arvo ja Eemeli Kotka.

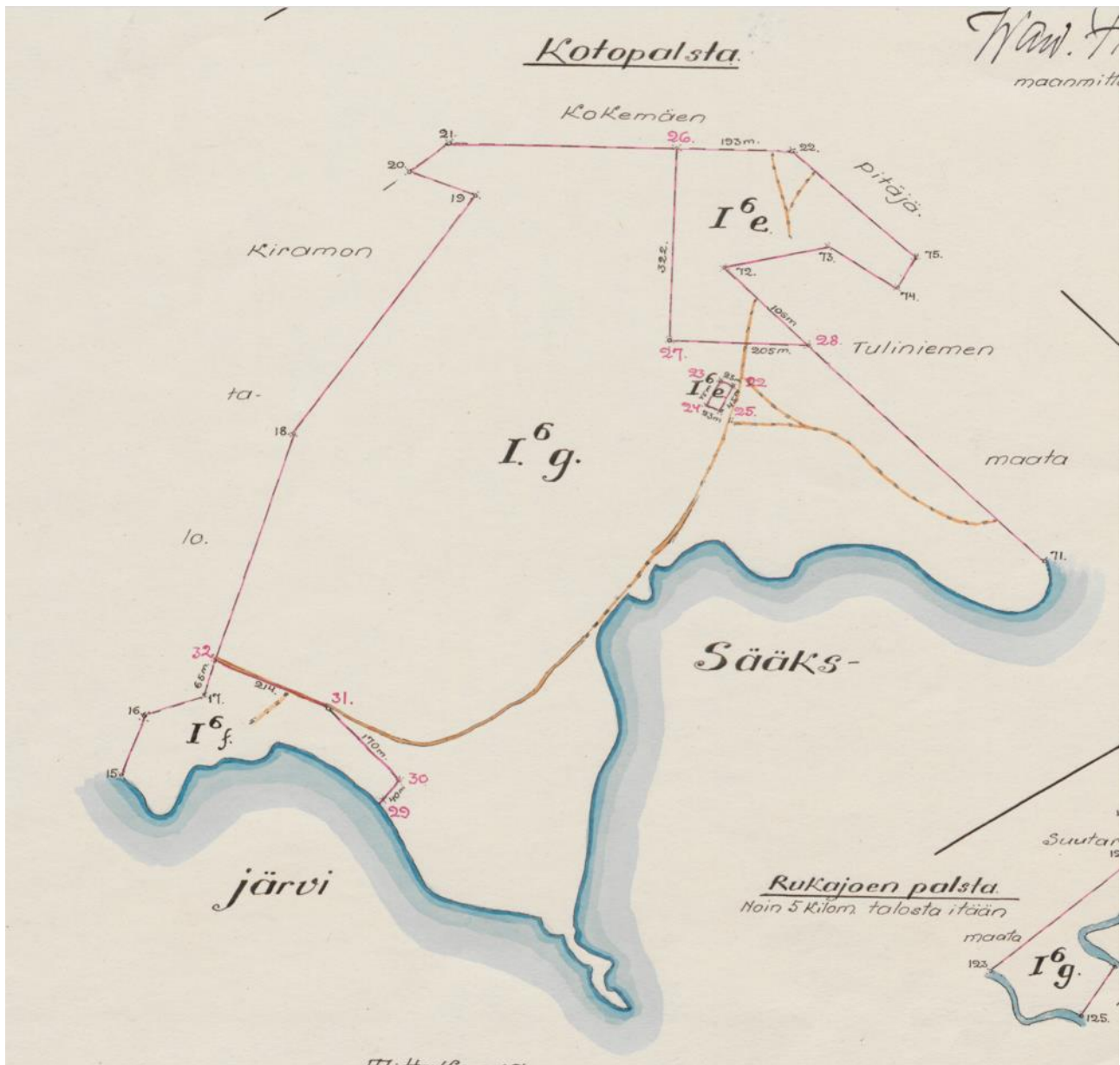

Lohkomiskartta vuodelta 1913,

Kotkan tilan pinta-ala on tässä vaiheessa ollut noin 134 hehtaaria.

Vuonna 1914 on tilalla suositettu lohkominen ja halkominen pääasiassa torppien erottamiseksi tilasta. Tämän toimituksen kartta on kaavoitusalueen osalta viitteellinen, koska siihen ei ole kohdistunut toimia, mutta kartasta selviää, että kotipalsta on jäänyt entiseen muotoonsa ja kokoonsa.

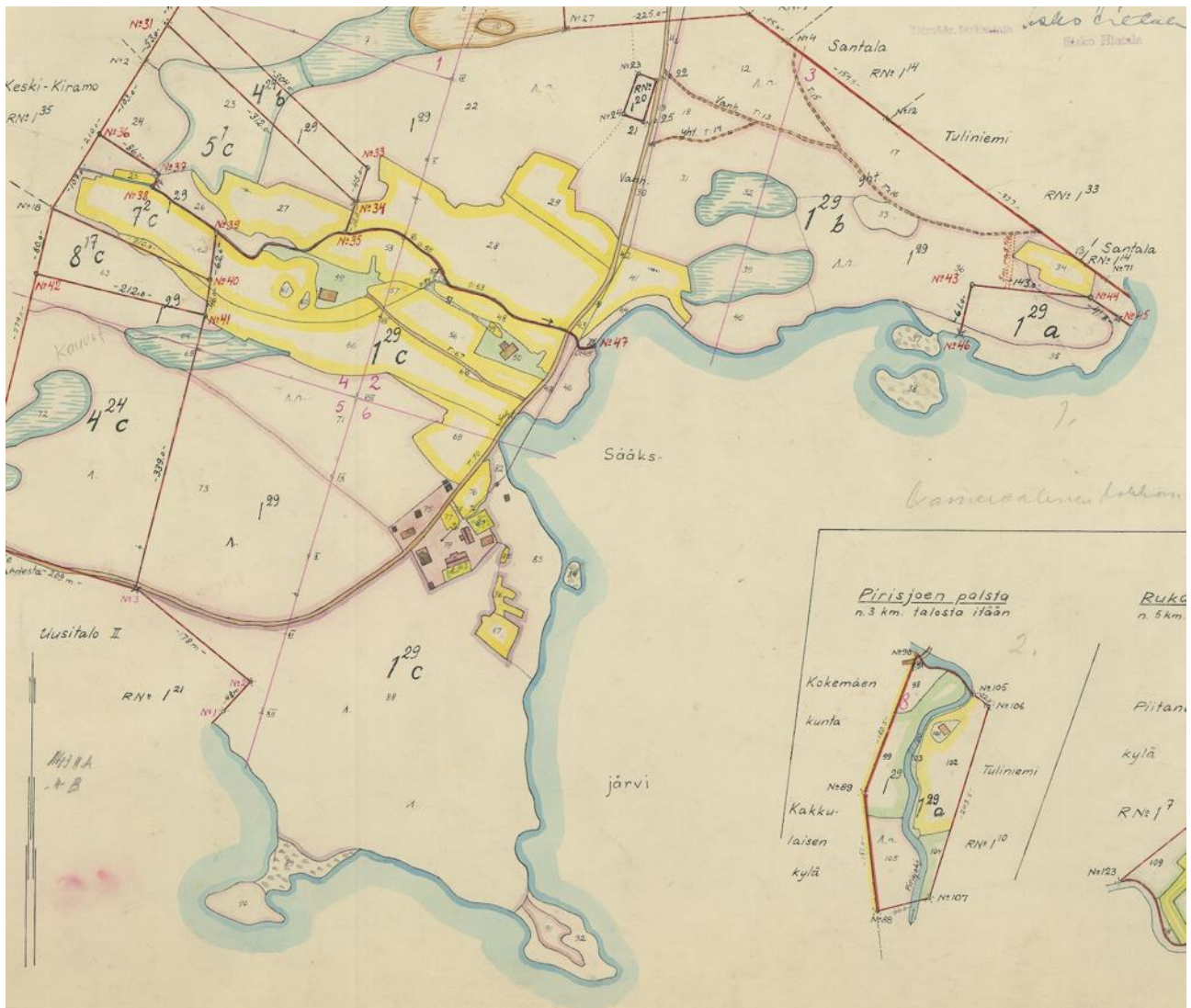
Kotkan tilan kooksi on tämän toimituksen jälkeen jäänyt n 128 hehtaaria. Tilan omistajiksi on merkitty Frans Eemil Kotka, Yrjö ja Manda Peltokorpi ja Arvo Nestori Uusitalo.

Vuoden 1914 halkomis- ja lohkomiskartta

Suurin piirtein nykyiseen kiinteistöjaotukseen on siirrytty v 1957, jolloin Kotkan tila on halottu useaan osaan. Kartalta selviävät kiinteistörajat, jotka ovat nykyisen alueen kiinteistöjaotuksen pohjana edelleen.

Tilan talouskeskuksen rakennukset ovat lähes kokonaan nykyisellä paikallaan. Navetta, päärakennus, luhtiaitta ja sauna erottuvat selvästi kartasta, samoin kaava-alueen ulkopuolella tien toisella puolella olevat rakennukset. Lisäksi talouskeskusalueella on kaksi pientä rakennusta, joita ei enää ole. Toisen niistä kohdalle on myöhemmin rakennettu katos. Kartasta selviää myös tilalle tuleva sähkölinja.

Vuoden 1957 halkomiskartta

MUUT VANHAT KARTAT

Maanmittauslaitoksen kartta-aineistosta löytyy alueen kartta vuodelta 1907. Kartta perustuu ilmeisesti venäläiseen topografikarttaan, koska siinä on jo esitetty myös korkeuskäyrät karkealla tasolla.

Maanmittauslaitoksen kartta vuodelta 1907

TALOUSKESKUKSEN NYKYINEN RAKENNUSKANTA

Tilan rakennuskannan kehitystä on esitelty edellä.

Kotkan tilan rakennuksista ei löydy tietoa Satakunnan museon ylläpitämästä Y-Pakki – sovelluksesta, eli talouskeskusta ei ole inventoinneissa määritetty suojeltavaksi tai muuten merkittäväksi rakennushistorialliseksi kohteeksi. Koska rakennuskantaa ei ole ilmeisesti aikaisemmin inventoitu, on tässä raportissa arvioitu rakennusten historiallista arvoa ja otettu kantaa myös rakennusten mahdolliseen suojelutarpeeseen.

Edellä esitetyistä kartoista voidaan päätellä, että ainakin tilan päärakennus, navetta ja sauna ovat olleet nykyisellä paikallaan jo v 1913. Mahdollista toki on, että joku rakennuksista on voitu rakentaa uudelleen samalle paikalle.

Vuoden 1957 kartassa em. lisäksi myös luhti on nykyisellä paikallaan ja myös rakennusten sijainti on oikea. Näiden rakennusten lisäksi pihapiirissä on ollut v 1957 yksi muu talousrakennus, jota ei siinä enää ole.

Rakennustyylistä ja rakennusten kunnosta voidaan päätellä, että navetta ja sauna on mahdollisesti rakennettu ennen v 1913. Luhti on todennäköisesti rakennettu tai siirretty jostain muusta sijainnista talouskeskukseen vuosien 1913 ja 1957 välisenä aikana. Luhdin rakennustyyli ja kunto huomioiden sen siirto on todennäköisempi vaihtoehto.

Päärakennus

Tilan päärakennus koostuu vanhemmasta hirsirakenteisesta osasta ja 1970-luvulla rakennetusta lisäosasta. Kokemäen rakennusvalvonnan arkistotietojen mukaan päärakennukseen on haettu v 1975 rakennuslupa 86 k-m² laajennukselle. Laajennus käsittää siis lähes puolet talon pinta-alasta.

Rakennus on ulkoa päin suhteellisen yhtenäisen laudoituksen verhoama. Sisäosiltaan rakennuksen pintamateriaalit ovat 1970-luvulla yleisesti käytettyjä materiaaleja kuten Haltex-levyä ja muovimattoa. Tilan päärakennuksesta ei ole ulkoa eikä sisältäkään päin mahdollista erottaa vanhaa osaa ja v 1975 rakennettua osaa

Päärakennus on pääsyt melko huonoon kuntoon jo ennen v 2018. Kahdeksan vuoden kylmillään olo on rapauttanut rakennusta melko perusteellisesti. Rakennus on tällä hetkellä erittäin huonossa kunnossa eikä ole enää asumiskelpoinen.

Arvio: Koska rakennusta on viime vuosikymmeninä muutettu erittäin merkittävästi eikä alkuperäistä rakennusta ole näkyvissä, ei rakennuksella ole kulttuurihistoriallista tai rakennushistoriallista suojeluarvoa.

Navetta

Navetta on melko huonokuntoinen. Osa navetan kattopelleistä on lentänyt alas talven myrskyssä. Katon tukirakenteet ovat osin vaurioituneet. Arvio: Navetan käyttöönotto merkitsisi vähintään koko puuosan ja katon uudelleen rakentamista. Rakennuksella ei ole kulttuurihistoriallista tai rakennushistoriallista arvoa.

Aittarakennus

Aittarakennus on melko vanha, todennäköisesti 1900-luvun alkupuolelta. Kyseessä on pääosin hirsirakenteinen aitta, jossa on pärekatto. Pärekatto on osin vaurioitunut.

Arvio: Rakennus on melko huonossa kunnossa, mutta saattaa olla vielä korjattavissa. Mahdollinen korjaus vaatii perusteellisen kuntokartoituksen. Korjaus edellyttää todennäköisesti myös hirsien vaihtoja. Rakennuksella ei ole merkittävää kulttuurihistoriallista tai rakennushistoriallista arvoa.

ELÄMÄÄ KOTKAN TILALLA

Kotkan tila on ollut tyypillinen keskikokoinen / iso maatila, jossa leipä on hankittu useasta eri lähteestä. Tilan pellot ovat aikaisemmin olleet sekä viljan että heinän viljelyssä. Tilalla on ollut kotieläimiä aina vuoteen 2018 saakka, jolloin tilan viimeinen asukas menehtyi. Navetan koosta päätellen eläimiä on aikanaan ollut runsaasti, viime vuosikymmeninä vähemmän. 2000-luvulla tilalla oli lehmiä ja vuohia.

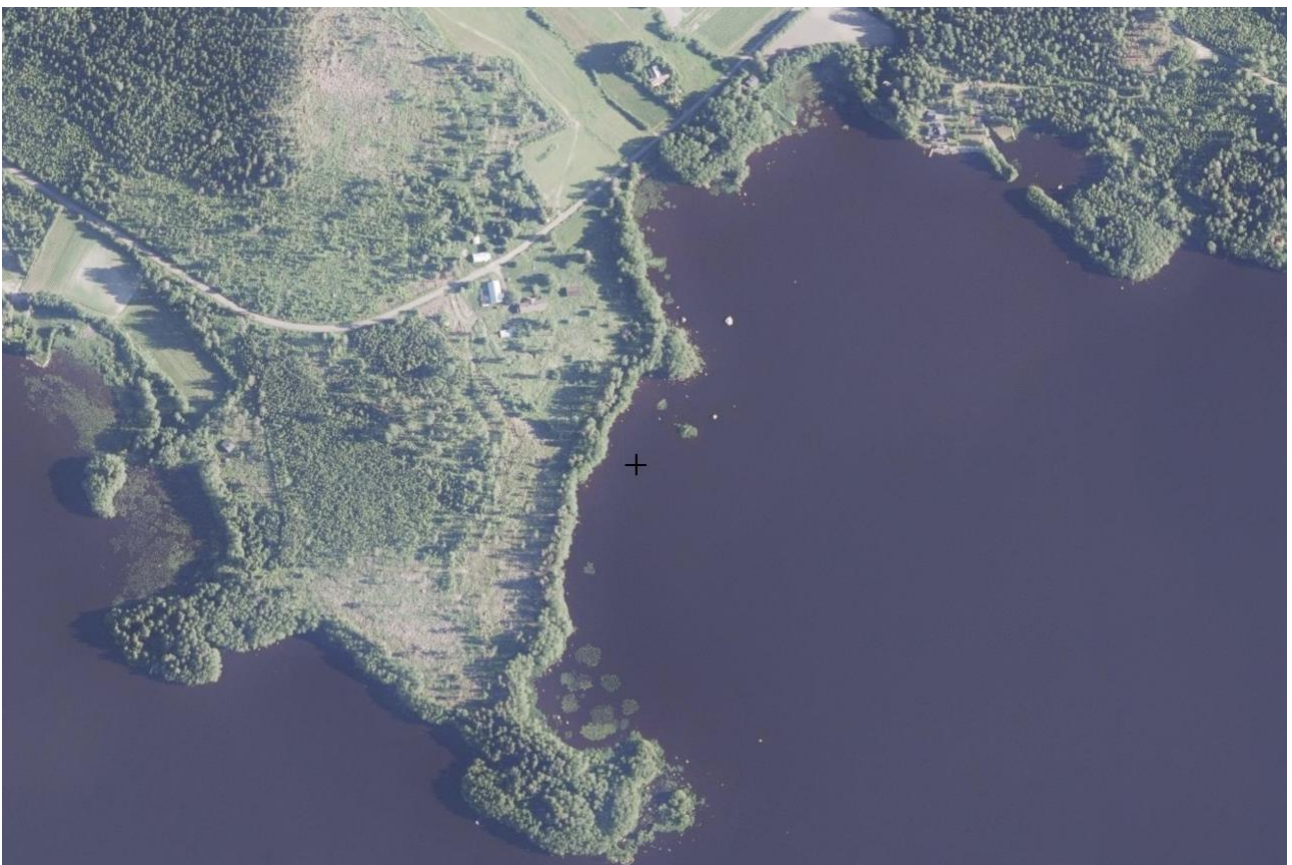
Metsällä on ollut myös aikanaan merkitystä tilan toimeentulossa. Viime vuosikymmeninä tilan metsää ei ollut juurikaan hakattu. Tilan vaihdettua omistajaa uusi omistaja on suorittanut kaava-alueella hakkuita.

2000-luvulla tilan pellot ovat olleet heinällä. Heinää on myyty ja sitä on myös käytetty tilan kotieläimien ruoaksi.

Kotkan tilalta on myös tuotettu ja myyty elintarvikkeita torimyyntinä ainakin Porin torilla. Kotkan emäntä myi vielä 1980- ja 1990 luvuilla Porin torilla mm. kakkoja, siirappileipää, karjalanpiirakoita ja kutunjuustoa (lähde: naapuri Antero Ojala). Myös tämän selvityksen laatija on ollut Kotkan emännän asiakkaana ja muistaa erinomaisen maistuvat tuotteet.

MAISEMA

Kaava-alueen maisema voidaan jakaa kulttuurimaisemaan ja metsämaisemaan. Maisemaa tarkasteltaessa pitää kiinnittää huomiota paitsi alueen sisäisiin maisematiloihin myös maisemaan, jonka alue muodostaa ja jota tarkkaillaan sen ulkopuolelta.

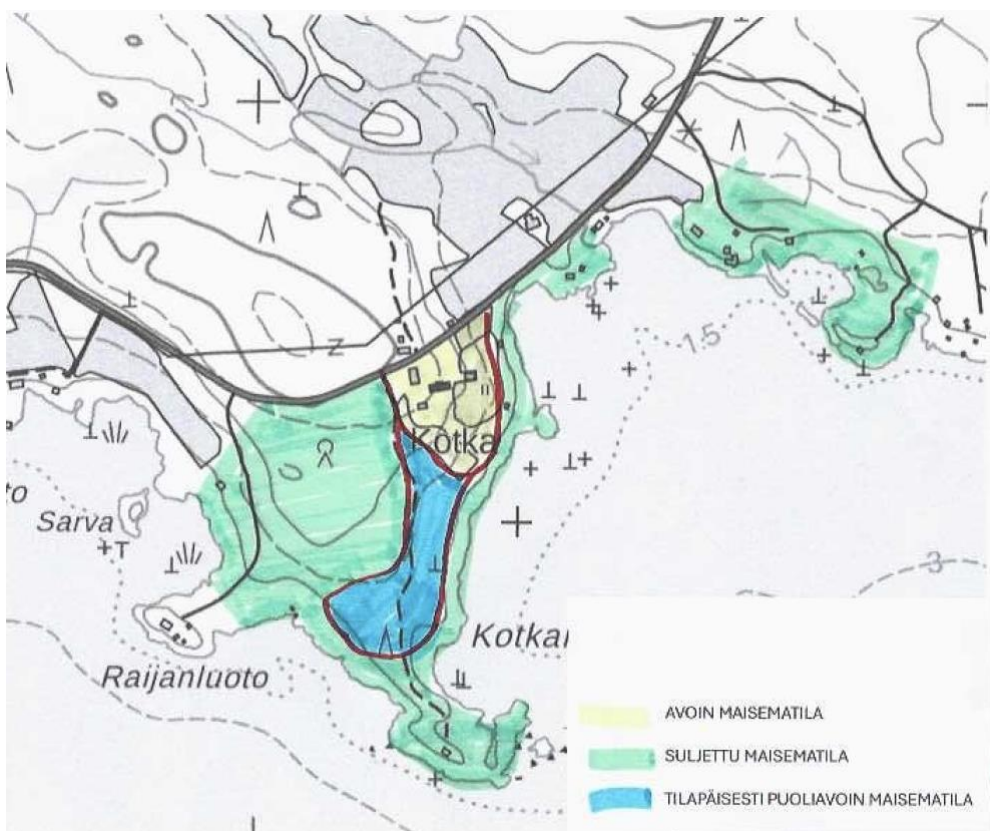

Ilmakuva alueesta

ALUEEN SISÄISET MAISEMATILAT

Alueen sisäiset maisematilat voidaan karkeasti jakaa suhteellisen avoimeen kulttuurimaisemaan ja toisaalta suljettuun metsämaisemaan. Näiden välissä on osalla tilaa tilapäisesti puoliavointa maisemaa, jonka muodostaa metsäalue, jolla on suoritettu hakkuita muutama vuosi sitten. Tämä puoliavoin tila liittyy tilan talouskeskuksen avoimeen maisematilaan. Puoliavoin maisematila liittyy suljettuun metsämaisemaan osittain liukuvasti, koska hakkuualueen ja isomman metsän välissä on vaihtelevan kokoista puustoa.

Kaava-alue rajautuu eteläosaltaan Sääksjärveen, joka tietenkin on kokonaan avointa maisematilaa. Asiaa käsitellään jäljempänä.

Kaava-alueen sisäiset maisematilat

KAAVA-ALUE ULKOPUOLISESSA MAISEMASSA

Kaava-aluetta tarkastellaan sen ulkopuolelta lähinnä järveltä ja sen muilta rannoilta sekä aluetta sivuavalta maantieltä 12938 (Salonpääntie).

Järveltä tarkasteltuna koko suunnittelualueen maisema on suljettua, koska rannat ovat puustoisia. Ainoastaan tilan talouskeskuksen avoin maisema voi, varsinkin talvella, näyttäytyä lähialueen rannoille.

Kun aluetta lähestytään Salonpääntietä koillisesta, tulevat tilan (kaava-alueen ulkopuoliset) pellot ja vanha talouskeskus hienosti näkyviin laskeuduttaessa loivaa alamäkeä pellolle. samalla vasemmalla pilkottaa ajoittain järvi puiden lomasta. Järvi- ja peltomaisema vaihtuu liukuvasti talouskeskuksen maisemaan, jossa hallitsevina rakennuksina ovat tilan päärakennus ja aivan tien vieressä sijaitseva navetta. Lähestyttäessä aluetta lännen suunnasta tupsahtaa talouskeskus näkyviin hyvinkin yllättäen ylämäen jälkeen, mutta näkymät oavt samankaltaisia kuin edellä kuvattiin.

KAAVAN SOPEUTUMINEN MAISEMATILAAN

Edellä olevan maisematarkastelun perusteella voidaan todeta, että ranta-
asemakaavalla muodostetavat uudet rakennuspaikat sijoittuvat kaikki metsän
sisälle suojaan suljettuun maisemaan. Kaavalla ei ole merkittäviä vaikutuksia
alueen maisemaan.

Pori 3.10.2025 / 26.1.2026

Kari Hannus